

Diss. 1684
1684

DISSERTATIO INAVGVRALIS
LEVCORRHOEAE PATHOLOGIAM
SISTENS

QVAM
PRAESIDE
D. GEORGIO RVDOLPHO
BOEHMERO

THERAPIAE PROF. PVBL. ORD. ACADEMIAE SENIORE
PHYSICO PROVINC. ET SOC. OEC. LIPS. SODALI

PRO
GRADV DOCTORVS
IN MEDICINA ET CHIRVRGIA

RITE OBTINENDO
DIE XXVIII. SEPTEMBER. A. R. S. CCCCCCLXXXVIII
H. L. Q. C.

PUBLICE DEFENDET
AVCTOR
FERDINANDVS GVSTAVVS KERSTEN
HETTSTADIO - MANSFELDENSIS
MEDICINAE CANDIDATVS.

VITEBERGAE,
LITTERIS ADAMI CHRISTIANI CHARISII.

Pathol. spec.

522,16

mobpec2049

MAGDEBOURGENSIS

GETRÖGHTAUSSEN

ON

THEATRUM MUNDO

IN SEQUITUR

PATRI OPTIMO, CARISSIMO
IVRIVM PERITISSIMO
CHRISTOPHORO GOTTLIEB
K E R S T E N

SERENISSIMI PRINCIPIS ELECTORIS SAXONIAE
IN PRAEFECTVRA SVPERIORE ISLEBIENSI NEC NON
IN PRAEFECTVRA WALBECCENSÍ ET OBERWIE-
DERSTADIANA PRAEFECTO

MAXIMO, PRO TOT TANTISQVE BENEFICIIS, FILIO IVCVSQVE
PRAESTITIS, PIETATIS CVLTV VENERANDO

HOC SPECIMEN IN AVGVRALE

D. D. D.

FILIUS OBEDIENTISSLIMVS.

---

§. I.

Inter omnes actiones corporis animalis secretionum functio certe est negotium primarium maximaque, siue eius causas, siue effectus consideraueris, admiratione dignum. Quod ad effectus pertinet, insensibili modo atque lento quasi gradu procedunt; causae vero hucusque nondum satis eluent, quamquam in his indagandis, atque ex structura vasorum lymphaticorum, ut primiorum organorum secretioni inferuentium, explicandis, tam multum operae atque laboris consumfit, recentiorum anatomicorum studium indefessum. Secretionis negotium duplii porro respectu omnino potest considerari, primo enim maxime agit in totum corpus omnesque partes eius singulas aequaliter conseruandas et restituendas, siue in formatione sua valde impediuntur. Quod si acciderit, semper vitium inhaerebit vel vniuersae massae humorum, vel vasis, per quae vehitur, vel tandem in singulis visceribus, sua perdita structura totam massam humorum atque per hanc alias quoque partes organicas corruptentibus. Deinde quoque singula viscera sine labore, cum aliis communi, possunt vitiosam experiri secretionem, quo facto tumores cystici vel hydatides aliaeve excrementiae in illis oriuntur. Mirum omnino est, vnicum saepe viscus diu in secretione sua vitio laborare, sine noxia notabili reliquo corpori communicata; quid? quod saepe fluidum secernatur manifeste corruptum, per quod putares reliquum corpus purgari posse, cum hoc tamen durante illo effluxu tabescat. E contrario videamus in alio loco purum atque incorruptum humorem excerni, qui, nisi in proprio suo organo, sed potius in alio fuisset secretus, certe maximum detrimentum corpori afferret. Haec omnia huc usque breuiter commemorata de veteri etiam secretio-

ne atque excretione valent, de cuius visceris functione corrupta in dissertatione hac agere mihi est propositum. De morbosa autem vteri secretione differere modo volui, dum scilicet ipse sanguis ruber, siue aliud fluidum, et colore et consistentia a sanguine valde diuersum, sensim sensimque exstillat vel majori impetu profluit. Inprimis vero praeternaturalis excretio fluidi albi materiam dissertationi meae subministrabit, cum de fluidi rubri excretione veluti in transitu breuiter tantum dicendi mihi sit animus.

§. II.

Mirum omnino est negotium, quod natura oeconomiae animali, in primis autem corpori humano concessit, quo scilicet certis temporibus sexui sequiori per genitalia quantitas sanguinis fluit et indole sua et effectibus, nullo modo spernendi. Et enim omnino vix intelligitur, quomodo talis sanguinis iactura, in aliis visceribus certe non sine periculo criunda, excipiantur haemorrhoides, quae tamen, frequentes si recurrent et quovis mense, nunquam salutares habebuntur, a solo vtero sine noxa ferri possit; quid? quod cum hoc effluxu sanguinis, modo in quantitate et qualitate natura non erret, sanitas in dies crescat et magis stabiliatur. Mira omnino quoque quaestio nec superuacua proponi potest circa repetitam excretionem huius fluidi, quapropter scilicet quarta quaque hebdomade veniat, cum tamen in reliquis quadrupedibus ad longiora temporis interualla sit restricta. Quodsi dicere tibi placet, hocce modo auerti posse molestam et nocivam uteri concretionem, placeat et tibi recordari de animalibus quibusdam, v. c. equis, vaccis, quae semel tantum in anno hunc effluxum experiuntur, et tamen semper vterum gerunt concavum, et nonnisi ex morbosa dispositio-
ne concretum.

Probabilius e contrario videtur menorrhoeam propterea esse in corpore foemineo a natura institutam, vt nullo non tempore frugifera sexus diuersi commixtio fieri possit, hacque in re homines animalibus ceteris longe antecedere. Quam mirifice enim

enim natura hac in re variet ratione reliquorum animalium, vix dici potest, cum eorum nonnulla vno eodemque tempore simul hoc sanguinis per pudenda effluxu gaudeant, alia vero quotannis semel tantummodo, sed non vno eodemque, potius quodlibet suo tempore. Hinc certe cognoscitur incitamentum ad amorem physicum, nimirum desiderium coeundi perpetuo stimulo in sexus sequiori humano sustineri. Attamen constat, quantum haec secretio turbari et quam facile in peius degenerari possit.

Verum de praeternaturali secretione et excretione sanguinis rubri, dum iustam copiam et aptum tempus transgreditur, sermo hic non esto, sed potius de praeternaturali excretione materiae albae, nomine Leucorrhoeae insignitae, differere constitui.

Cum menstruatione coniuncta leucorrhoea est usitatissima, adeo, ut etiam a scriptoribus inseparabilis habeatur a menstruatione, si nimirum a vitiis localibus suum trahat ortum; hinc **CVLENIVS** *) leucorrhœam ad menorrhagiam referri posse, et omnes species leucorrhœae, a nullo vitio locali ortas, menorrhagiae annumerandas esse, ideo existimat, quia leucorrhœa fere semper cum menorrhagia vel coniuncta esset, vel statim post sequeretur; et quoniam vero simillimum esset, ex iisdem vasis, e quibus sanguis menstruus fluat, etiam excerni fluidum album acre et mucosum; denique quia ex communi causarum fonte et menorrhagia et leucorrhœa possit deriuari. Ideoque leucorrhœam semper cum menorrhagia coniunctim considerare atque ex iisdem deriuare causis voluit **CVLEN**, cum tamen verosimile sit, menorrhagiam vel ex vasis ruptis, vel ex nimia laxitate sanguinem fundentibus oriri, contra leucorrhœam a sola atonia vasorum seroforum sine omni ruptura, atque ab uniuersali laxitate glandularum, cum vasis serosis connexarum, produci, insuper, cum, quod plerumque fit, cum menstruatione coniuncta sit, quantitate sua cum menorrhagia nullo modo comparanda. Cum accurata sedis morbi exploratio maximi momenti sit, si radicalem, quantum fieri potest, curationem aegro-

to

*) *Nosologie, erster Theil, Leipzig 1786. pag. 224.*

to praestare annitimus, brevis anatomica descriptio vteri, partiumque suarum non superflua videbitur, quoniam in quavis ferre regione vteri, vbi recessus inueniuntur, leucorrhoea sedem sibi parare potest. Hinc datur leucorrhoea vterina, vaginalis, vrethralis, tubaria. Leucorrhoeam vero in locis, ab vtero remotis, oriri, atque deinde ad vterum per se sanum per metastasis transplantari posse, creditu est difficillimum. Vel enim totum systema vasorum secernentium aegrotat, vel vitia tantum localia morbi huius causam constituunt.

§. III.

Partes genitales muliebres, vt inter omnes satis constat, in exteriores diuiduntur ac interiores. In illis aequa facile ex acrimonia collecta leucorrhoea oriri potest, vt in maribus gonorhoea praeputialis. Ex partibus genitalibus exterioribus commemoremus labia maiora et minora, introitum vaginae atque hymen. Ad partes genitales interiores vagina vteri pertinet, vterus ipse, tubae, ovaria, alae vespertilionum, ligamenta lata et rotunda. Labia maiora a monte veneris versus perinaeum tanquam plicae longae, ab integumentis communibus formatae et ope rimae inter te hiantes decurrent. In superficie interiore tenerrimam maximeque irritabilem epidermidem ostendunt, atque permultas glandulas sebaceas, quarum liquore perpetuo lubricantur, simulque ab urina acri praeterlabante defenduntur. Nymphae sunt duae aliae similes plicae, ast minores, a duplicatura quoque integumentorum communium ortae, quae in interiore pagina labiorum maiorum, a quibus teguntur, versus introitum vaginae decurrent et cum praeputio clitoridis confluunt, multas quoque glandulas smegmaticas, humorem lubricantem secernentes, possident, quae in primis in fulcis, siue sinubus, qui labia minora a maioribus discernunt, deprehenduntur. Multos insuper nervos habent et maximam simul sensibilitatem. Clitoris, inter extremitates superiores labiorum minorum eminens, quod ad structuram pertinet, quae tamen paulo

paulo subtilior est, cum glande penis conuenit, magnitudine autem et maiore sensibilitate ab illa longe discedit, insuper quoque in eo, quod orificio glandis est destituta. Praeputium, collum, et corona glandis magnam possident copiam glandularum sebacearum, quarum humor mucosus partes quidem lubricat, sed quoque facile acris fit; Clitoridem, tanquam partem maxime irritabilem, neruis et vasis sanguiferis esse instructam, non est quod probetur.

Praeter carunculas myrtiformes, quae ab hymene destructo remanserunt, quoque notari debent circa introitum vaginae papillulae cutaneae, seu potius plicae, a complicatione membranarum vaginae ortae, quae interdum prope illas papillulas in vagina statim post hymen deprehenduntur, pariter quoque plicae cutaneae notandae sunt, saepe iuxta maiores lacunas in vicinitate introitus vaginae occurrunt, denique labium circa aperturam vrethrae, in quibus latebris omnibus praeternalis secretio muci fieri potest. Neque silentio praetereundi sunt sinus mucosi partium genitalium foemininarum externi, qui intra vrethram foemininam et superiorem partem introitus in vaginam excurrunt; neque ii, qui ad latera introitus vaginae inueniuntur, vna cum eis, quae sub fine nympharum, siue sub orificio vaginae versus perinaeum se extendunt. Mucus in hisce cauernulis omnibus albicans, et tenax secernitur, et quidem maiori in copia in ipsa sexuum commixtione. Hinc, putant nonnulli, largiorem eius excretionem voluptatem seu stimulum maiorem incendere posse. Musculus constrictor vaginae siue cunni proprie hic non pertinet, sed eatenus eum commemorare liceat, quatenus nimirum fibrarum suarum laxitas elasticitatem vaginae vteri imminuit. Vasa sanguifera, neruos et vasa lymphatica hic describere, superfluum videtur. Inter internas partes genitales primo commemorare licet vaginam vteri, inter intestinum rectum et vesicam vrinariam positam, atque ab initio versus vterum oblique antrorum flexam. Vaginae tunicae, villosa scilicet et neruea, multas plicas formant ac eminentias, quae sic dictas columnas rugarum carneo-papillofarum formant,

B

in

in ipso coitu notabili intumescentiae per sanguinem celeri impetu irruentem obnoxias, atque ex coitu frequenter repetito laxiores factas. Orificia vero sintum mucosorum pariter quoque relaxata atque amplificata maiorem copiam muci secernunt. Vterus ipse vaginae insistens, fundum refert sursum versum, ceruicem autem deorsum flexam. Haec quoque pars locum obtinet inter organa secretoria, qualemque structuram illi etiam tribueris. Supra vaginam duobus labiis incipit, uno anteriore, altero posteriore, illud supra hoc paullulum prominet, vteri superficies anterior vesicae vrinariae obuersa est, posterior, rectum respicit. E marginibus vteri et superficie anteriore ligamenta exirent partim carnosa, partim membranosa, nimis rara dicta rotunda, lata atque alae vespertilionum. Ligamenta rotunda vteri, quae proprie continuationes eius sunt, atque non, ut reliqua a peritonaeo orta, a lateribus oriuntur, iuxta insertionem tubarum oblique antrorum currendo annulum inguinale penetrant, tuncque in monte veneris finiuntur. Ligamenta vteri lata, ut plicae peritonaei ex utroque margine vteri versus acetabuli superficiem interiorem, sive locum, ubi os Ilium cum osse Ischii confluit, extenduntur. Alae vespertilionum quoque sunt plicae peritonaei ab fundo vteri versus tubam et ouarium tendentes. Cum hae se coniungant cum ligamentis vteri latis consensui partium genitalium internarum et externarum inferire videntur. Vterus tunicam villosam possidet (sub qua tunica nerua latet), multis vasibus lymphaticis exhalantibus et resorbentibus instructam. Halitus serofus concretiōnem vteri impedit, de sanguinis excretionē vteri ad certa tempora restricta iam sermo fuit. In fundo vteri et orificio pauciores sunt rugae, quam in vagina, e contrario ceruix aequa ac vagina illas ostendit in forma columnarum duarum compressas, quarum altera columna anterior rugarum carneo-papillofarum ceruicis vteri, altera columna posterior rugarum carneo-papillofarum ceruicis vteri dicitur. Intra ipsum cauum orificii et ceruicis vteri multae lacunae deprehenduntur, tenaci muco obductae, quae, si praeter naturaliter expansae fuerint, ouula N-
bodiana

bodiana formant. De lacunis intra orificium vteri auctores non consentiunt. Quod ad structuram vteri pertinet, magis musculosa, quam cellulosa esse videtur, vnde quoque atonia, vitiosae secretioni inferuiens, facile explicatur. De vasis sanguiferis finioso tractu per vterum decurrentibus nullum amplius dubium relinquitur, sic quoque lymphaticorum praesentiam nemo negabit. Nervos, quibus gaudet permultis, accipit ex plexu pudendali interno, qui e nervis sacralibus inferioribus, intercostalibus, et plexu mesenterico inferiore componitur, atque hinc facile cognoscitur consensus vteri cum omnibus fere partibus corporis. Tubae Fallopianae a lateribus vteri excurrentes et cum marginibus anterioribus alarum vespertilionum conneccae, dupli suo orificio nimirum apertura vterina et abdominali nexus cum cauo interno vteri habent et ovario, quod a tuba intra coitum se eleuante circumcingitur. Tubae pariter quoque tunica villosa et nervosa obductae sunt, extus vero habent tunicam communem a peritonaeo. Ovaria, marginibus posterioribus alarum vespertilionum insidentia, et cum tubis coniuncta praeter vasa spermatica arteriosa venosa, ac lymphatica etiam veliculas grauianas habent, lympha flavo albicante repletas. Haec de structura partium genitalium internarum notata sufficient.

§. IV.

In explicanda morborum natura sedibus eorum indagandis causisque eruendis commode ipsam naturam sequimur, quae per signa externa saepe indicat, quid sibi molestum sit. Hinc medico, indicationem formanti, incumbit, signa morborum externa prius colligere apteque inter se componere, antequam ad symptomata, in functionibus machinae internis, inuenienda iudicio suo ducatur. Morbum, hacce ratione e signis quasi e speculo cognitum, propterea ex ipso aegroto expiscari debet, vt deinde certius ad causas veras penetrare possit. Hacce methodo synthetica certe felix fiet causarum inuestigator. Morbus vero, de quo nos agimus, frequenter admodum aegrotas ficta pudicitia

citia suffusas retinet, quo minus aperte malum suum indicent. Hinc necesse est, vt ex signis et symptomatibus veram causam non statim aperientibus, sed magis (vt aegrotis videtur) celantibus, sensim eandem proprius eruamus. Itaque mihi quoque videtur prius de signis et symptomatibus, deinde de causis morbi agere. Signa, e quibus ad leucorrhœam concludere possumus, commode diuiduntur in ea, quae remotissima sunt a sede morbi, atque in illa, quae parti affectae proxime inhaerent. Ad signa remota pœrimis refertur habitus cutis, quae ad leucorrhœam cognoscendam, inprimis si diu durauerit, fere solus sufficit. Cutis squalida, albo vel nigro flava, in locis quondam rubris pallida, ceterum flaccida, elasticitate sua orbata, rugosa, testimonium morbi fere indubitatum exhibet. A tali cute noli expectare regularem transpirationem, dum enim corpus quiescit, sicca est et calida, et sub motu corporis intenso, facile madida fit atque friget. Saepe quoque passim exanthemata surgunt mox subsidentia, plerumque palpebrae inferiores saepius, quam pedes tument, circulisque coeruleis circumcinguntur. Secretio vrinae cum transpiratione consentanea valde mutata est, partim propter transpirationem turbatam, partim propter digestiōnem depravatam, partim denique propter consensum inter vias vrinarias et partes sexum discernentes; vrina pallida et turbida redditur, ob mucum circa pronaum secretum, quem defluendo abstergit. Muci vero quantitatem largam emittunt vasa fecerentia vesicae vrinariae ac glandulae. Quantitas autem vrinae diuersis temporibus varia et tempus, quo exit, valde mutabile vel ex stimulo locali in genitalibus magis minusve molesto, vel ex acrimonia sanguini inhaerente et orgasmo pendet. Alius non apte respondet, modo enim stricta, modo laxa pro diuerſitate roboris primarum viarum ac digestioñis vigore. Saepius vero alii obstipatio a suppressa irritabilitate venit ac defectu cæloris naturalis in intestinis. Inter multa alia signa, quae medico in sensus incurunt, quoque elucet expansio abdominis, tunc inprimis, si leucorrhœa cum perfecta suppressione menstruationis coniuncta est, hic tumor abdominis cum habitu leuco-phlegmatico

matico totius corporis, maximam attentionem meretur. Etiam ex pulsu signum desumitur, ex quo vero potius ad vniuersalem humorum mixtionem, quam vitium locale, magis tamen ad sanguinis inopiam et abundantiam, quam mixtionem, concludere possumus. Pulsus vero semper deprehenditur mollis ac debilis, nisi interdum durus obseruetur a spasmo. Cum circulatione Respiratio pari fere passu ambulat, cum sanguis depravatus ac resolutus pulmonibus fortē stimulum non adhibeat, eius quoque defectus vasa non satis expleat, atque haec ad reactionem versus vasa aërifera non excitet. A Diaphragmate, propter intestina expansa, in descensu impedito pulmones quoque graui-
ter in actione turbantur. Praeter haec signa, quae medici sagacitatem non effugiunt, alia quoque patent in ipsis pudendis, quae omne dubium de causa morbi dirimunt. Huc pertinet ipsum fluidum ex pudendis emanans, cuius consistentia, copia, color ac odor morbi naturam indicant, nouamque speciem leucorrhœæ, benignæ ac malignæ exhibent, cum tamen quaevis leucorrhœa per se maligna sit. Ut ruborem faciei morbus abigit, sic quoque omnem colorem rubrum in genitalibus abstergit effluxus. Labia tument a laxitate quoque vagina ipsa. Vlcuscula vel erosiones depascunt carnem mollem. Vterus ipse saepe intumescit, in primis ab catameniorum fluxu prorsus retento, ac tumor ille pro tempore variat adeo, vt accurate possis cognoscere periodum menstruationis, quam natura frustra intendit. Ab hisce signis externis, in sensus medici incurrentibus, nunc transire placet ad symptomata, quae, cum sola sensatio aegroti nitantur, eiusque confessioni veritatem debeant, cum signis nullo modo confundere oportet. In omnibus functionibus corporis inueniuntur illa, quae medicus quidem ex parte videt, quorum vero gradus intensionis magis minusve naturae molestos a solo aegroto percipitur. Saepe etiam symptoma est dolor, cuius vero effectus per signa externa delineatur. Aegrotæ sentiunt lafitudinem ac debilitatem per totum corpus diffusam, in primis, dum vires corporis intendere conantur, ceterum quoque dispnoea laborant, atque somnolentia. Pedes voluntatem sequi

recusant, in primis ascendendo vix possunt elevari, frigore suffusi aegrotis videntur, quanquam extus calent, spasmo saepe rigent. Ex omnibus hisce symptomatis lenta circulatio apparet. Insueta morositas, qua sibi aliisque molesta fit aegrota, hanc retinet a negotiis voluntariis peragendis, gaudiisque in vitae usum aliis communicandis. Deprauata digestione laborant aegrotae, ita, ut primo appetitus sensim cessare videatur, deinde vero degeneret, atque ad picam declinet; post appetitum vero expletum maximas sentiunt anxietates praecordiorum, pondus ventriculi, cardialgiam, ructus. A somno frustra expectant virium restaurationem, siquidem per somnia inquieta atque horribilia, quoque paurore saepe turbatur, quo longiore somno fruuntur, eo debiliores cubile relinquunt. Signum pathognomonicum habetur insolitus stimulus ad congressum cum sexu potiore, qui ab acrimonia in genitalibus sustinetur. Quod tandem ad indolem materiae effluentis pertinet, de hac parum certe constat, utpote cum diaeta illam fere quotidie mutare possit. Post quamvis enim victus varietatem alium sensum circa genitalia percipiunt. Acria, acida, flatulenta, salsaque alimenta scenam perpetuo mutant.

§. V.

Quod ad sedem mali pertinet, illam **SEGERTVS**^{*)} in utero ipso, vagina vel tubis posuit. In vagina facilis negotio sedem concedimus, siquidem huius vitia facillime explorantur, in aliis vero locis uteri difficilis probabitur, nisi velis omnem praeter naturalem statum partium uterinarum pro causa leucorrhoeae habere, omnemque materiam, cuiuscunque sit indolis ex utero effluentem, eo nomine appellare. Atque sedem huius mali commodius in vagina, et in hac sola quaerendam esse, luculenter, ut existimo, ex sequentibus apparebit. In perfecto atque magno prolapsu uteri vidit **HILLIVS**^{**)} vaginam leucorrhoeae labrare, uterum vero solum sanguinem purum emittere.

Hoc

^{*)} Vid. Eius Diff. de Medorrhoea muliebri, Lipsiae 1798.

^{**)} Vid. Commentar. med. societ. Edinburg. Vol. IV. p. 91.

Hoc argumentum, cum desumptum sit e phaenomenis corporis viui, longe omnino antecedit obseruationibus in corpore mortuo institutis, quae tamen etiam probant, sedem morbi magis in vagina, quam in aliis locis vteri. *) Equidem in aliis locis uteri omnino dantur excrementiae, indurations, polypi, carcinomata, et quae sunt his similia, quae vero materiam fecerunt a genuina leucorrhoea valde discrepantem. Cae, ne contra nosologiam pecces, fluxum purulentum vteri ex abscessu prouenientem, siue ichorem carcinomaticum leucorrhœam dicturus, omne enim fluidum, quod alium, quam album colorem refert, atque ex causis complicatis oriatur, nomen leucorrhœae merito non reportat. Causam huius morbi, quam tamquam veram assumamus, nostram opinionem defendet. Num quilibet effluxus narium catarrhus siue destillatio nominatur, an potius excretio fluidi albi limpidi ac mucosi? Sedem leucorrhœae in primis in vagina quaerendam esse, eius etiam dispositio probat.

Cum laxioris sit structurae, quam vterus ipse; quia plures sinus et cavitates habet, quam ipse vterus, siquidem de huius sinibus et latebris mucosis nondum satis inter auctores constet; quia iam in statu fano muco eget, vt exitus atque introitus lubricetur, vterus contra sanguine rubro humectatur; quoniam quantitas muci effluentis hunc magis ex vagina, quam vtero venire probat; propterea quoque, quod viscera abdominis maioribus doloribus certe afficerentur, si leucorrhœa magis in vtero ipso, quam in vagina sedeat; quoniam in leucorrhœis chronicis non semper mutatio in vtero reperta est, qualem tamen observassent, si vterus leucorrhœa laborasset. Excrementiae vero, polypi, carunculae, condylomata, et quae sunt generis eiusdem, huc non pertinent, vt iam dictum est, quoniam tantum causae

prae-

*) Conf. BLASII obseruationes med. rar. P. V. obs. V. MORGAGNI de sedibus et causis morborum, Epist. XLVII. WEDELII Dissert. de Fluore albo, Ienae 1743.

praedisponentes leucorrhoeae sunt, et proprium effluxum sicut sunt, hinc non potest dici leucorrhoea. Quoties non uteruſ omnium vitiorum immunis eſt, et tamen leucorrhœa adeſt. Tandem ex curatione apparebit, ſedem mali in vagina potius eſſe. Omnes enim iniectiones morbo ſaepe pertinaci non tam ſubito mederi poſſent, niſi eius ſedes eſſet in vagina.

§. VI.

Ab hac ſedi morbi commemoratione nunc ad cauſas transire placet, merito in externas; internaque ſeitungendas, quarum hae rurſus diuiduntur

- a) in proximas,
- b) praedisponentes,
  - α) locales, utero inhaerentes,
  - β) remotas,
    - 1) vel per totum corpus diſtributas,
    - 2) vel in ſingulis locis latentes, indeque in uterum agentes.

Ad cauſas externas, quae non in partibus eſſentialibus corporis, id eſt, nec in fluidis, nec in solidis ſedent, ſed ingeſtis, egeſtis, geſtis, externeque applicatis annumerantur, pertineant primo, victus crudus deprauatus, mucofus, particulis nutritivis parum repletus, qui ſua tenuitate aquoſa vel viſcida, indole vel calida, ſolidas partes relaxat, ſanguinique mucum infert, quo globulorum attritus imminuitur, hincque calor animalis valde debilitatur; Victus praecipue vegetabilis, aquoſus et mucofus, ſine carne affumitus. Aquoſus, calidus inprimis et largus Coffeae et

Theae

Theae potus, abusus iusculorum atque alimentorum, quae flatus procreant. Pariter quoque defectus alimentorum, quibus iactura sanguinis non reparatur, atque inopia potus saturati et bene nutrientis. Vermes quoque ingestis anumerari possunt, qui, si semel adsunt, omnibus vitiis diaetae commemoratis ad primas vias inhabitandas inuitantur. Ad externe applicatas in primis pertinet calor foci portatilis genitalibus applicatus, refrigerium pedum, motus intermissus, atque frequens statio in pauimento humido, pediluuia calida ad rheumaticam dispositionem discutiendam adhibita, coitus et partus frequens, corporum peregrinorum vaginae immissio, abdominabilis titillatio pudendorum. Ex egestis, sub quibus omnia intelligenda sunt, quae ob vitiosam et praeternaturalem indolem e corpore omnino eliminari debent, quae tamen, si maiori in copia educuntur, organa secretoria debilitant, hincque, ut quoque humores salutares transmittant, faciunt. Multum hac in re peccant, qui omnem vitiosum appetitum a cruditatibus primarum viarum deducunt, proptereaque sic dicta lenia laxantia seu digestiva canali intestinalis ingerunt, cum tamen potius, saepius de primis viis roborandis illis fit cogitandum. Draisticis etiam rarius adhibitis plus nocetur, quam frequentiori usu leniorum laxantium. Larga saliuae excretio tandem Digestionem atque Chylificationem laedere potest, atque sic ad tabescentiam disponere, sic quoque crebrior vrinae excretio potest debilitatem efficere et consumptionem viscerum abdominalis, haecque ad praeternaturales secretiones disponere. Ad causas internas nunc eas numerare debere, quae in partibus essentialibus corporis sedent, siue in solidis, siue in fluidis, iam dictum est. Diuiduntur, ut constat, in praedisponentes, quae diu ante in corpore

C

federe

sedere possunt, prius quam morbus erumpit, et sensim corpus idoneum reddunt ad morbum, quondam suscipiendum. Seiunguntur in remotas, quae in locis ab utero disstis sedent, hucque pertinent arthritis, rheumatismus, lac in mammis retrahitum ad uterum, exanthemata chronica, vel arte exsiccata, vel ab ipsa natura retenta, ulcera phagedaenica, minus recte consolidata, in primis in pedibus, obstructiones viscerum, cruditates gastricae, non crassae, quae potius ad ingesta pertinent, sed per animalisationem iam mutatae. Causae internae et quidem locales in ipso utero sunt ex crescentiae et erosiones variis generis.

Polypi, qui saepe ad enormem magnitudinem accrescunt, suoque perpetuo attritu humorem interdum cruentum fecernunt. Scirrhi et carcinomata, quae partim ex materia acri foetida, partim quoque ex doloribus acerbissimis et febre hectica cognoscuntur. Tumores cystici, qui ex se quidem nihil excernunt, perpetua tamen pressione in parietes uteri humorem prolixiunt, qui quodammodo blandior est, quam ichor carcinomatis, vel quoque fluidum, quod polypus reddit. Prolapsus uteri, qui, dum in vaginam descendit, continua quoque frictione, humorem prolicit, modo copiosiorem, modo parciorum, pro diuerso motu corporis. Molae, siue concrementa artuum foetus, adeo deformatorum, ut non possis cognoscere figuram corpori humano analogam. Quae, dum firmiter inhaerent utero, illum tandem cogunt perpetua pressione ad fluidum secernendum. Condylomata, in vagina uteri orta, quae ichorem fere carcinomaticum secernunt. In ipsa grauiditate insolitum effluxum sentiunt materiae albae mucosae mulieres.

lieres. Corpora peregrina, mechanica vtero ingesta, qualia sunt pessaria, quae, diu si remanent, squalida fiunt, vteroque accrescunt, alia quoque eiusmodi instrumenta, quae vterum sursum eleuare debent, possunt frugiferam causam praeternalis secretionis parare. Concrementa quoque calculosa, quae perpetuam frictionem faciunt, siue in ipsa vagina fedeant, siue circa collum vesicae, huc debent referri. Ex ipsa vero descriptionis horum corporum natura atque effectu mechanico, quem in vtero exercent, patet, iniuste annumerari causis genuinae leucorrhoeae, cum etiam in aliis corporis locis simili irritationē effluxum perpetuum materiae praeternalis possunt efficere. E contrario causae, quae sine mechanico, organico vel inorganico vitio, cuius vestigium nullum digitis inueniri possit, fluentem album efficiunt, et propterea, quia in vniuersali dispositione corporis morbosa siue locali ipsius vteri positae sunt, difficile quoque possunt superari, huc pertinent. Quae omnes fundantur in vitiosa secretione, dum vasa secernentia, nimis relaxata, impulsui humorum iusto maiori in copia affluentium resistere non possunt, sed sensim magis dilatata pérpetuum effluxum permittunt. Hanc praeternaturalem vasorum laxitatem paralysin dicunt, quae vitium significat fibrae muscularis, quo, nec stimulum materiae peregrinae sentiat, nec eidem satis fortiter reagat. Paralysis, in qua vtriusque virtutis laesionem, nimirum sensitivae et motivae, cognoscere non possumus, imperfecta dicitur, in qua scilicet sensatio quidem adeat, sed motus deficit; perfecta autem dicitur ea, quae partem sensatione et motu simul orbat. Optime apparet paralysis in iis partibus, quae motum voluntarium exercent, nimirum in extremitatibus, quae sine vi extus adhibita, sponte sua contrahere atque

C 2

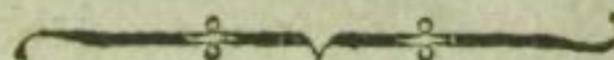
exten-

extendere se possunt. Deinde vero in aliis locis potest cognosci, vbi musculi, qui sphincteres dicuntur, exitum claudunt, et qui nonnisi post stimulum applicatum se expandunt et constringunt, exempla adsunt in sphinctere vesicae, intestini recti, et constrictore cuppi. Paralysis imperfecta, quae sensationem relinquit, vel subito oritur post affectionem cerebri, partibus remotioribus communicatam, ut in apoplexia, vbi in primis vel ii nerui affecti videntur, qui motui inferuiunt, vel insimul quoque illi, qui sensationem efficiunt. Ex hisce phaenomenis, quod nimurum in paralysis motus sublatus, tactus autem relictus sit, concludere licet, duplicitis generis esse nervos in partibus et motorios animo subordinatos et sensitivos, qui a simulo externo affici possint. Vtrum vero talis diuersa functio diuersis nervis, an potius diuersis fibris unius nervi fit commissa, dubium est. Hactenus conmemorata ad uterum applicare si volueris, facile videbis leucorrhoeam saepe dolorificam esse posse, si nimurum nervi vaginae praesentiam stimuli adhuc sentiunt, simul vero quoque fibras musculares vaginae paralysis laborare posse, et propter impeditam constrictionem vasis fecerentibus liberum effluxum perpetuo esse permisum. Inde vero, quod leucorrhaea saepe sine doloribus est, idque irritatione in consuetudinem versa saepe fieri solet, non sequitur, materiam, quae fecernitur, semper blandam esse, e contrario talis humor mitis de paralysis sensationis testatur, difficiliusque haec leucorrhœa medelae cedet, quam dolorifica. Post summum gradum sensibilitatis, quae plures partes corporis simul afficit, etiam summum stuporem ac insensibilitatem propter eundem consensum sequi, satis constat. Aliter vero

se

se res habet, si fluor albus, ab alia causa, ortus fuerit, improprius sic dictus, a materia scilicet acri excrementum, siue fungosarum, siue induratarum, quae structuram vteri destruit et neruos naturali muco denudatos arrodit. Causae occasio[n]ales paralyseos vterinae iam commemoratae sunt. Primariae semper sunt nimius calor, localis debilitas, quae calorem illum fouet et coitus frequenter repetitus. Aliud adhuc testimonium, quod hic commemorare, quanquam loco paulo alieno, oportet, est sensus frigoris, quem aegrotae in genitalibus percipiunt, a quo imminutio caloris animalis atque irritabilitatis, inde venientis, necessario venit. Ex eadem quoque causa explicari potest surarum et pedum spasmus, qui ex defectu caloris oritur.

THESES.

I.

In febre neruosa venaefectio saepe est indicata.

II.

Specifica, quae medici veteres laudant, non existunt.

III.

Clysmata in malo hypochondriaco saepe nocent.

IV.

Vulnera capitis non semper sunt lethalia.

V.Ner-

V.

Neruus destructus, paralyisin partis, ad quam excurrit, facit.

VI.

Haemoptysis in nonnullis morbis critica esse potest.

VII.

Bilis facit pessimam complicationem putridam.

VIII.

Iactura temeraria saliuae digestionem corrumpit.

IX.

Quocunque corpori humano nocet, venenum dici potest.
